İBN-İ EBÎ DÂVÛD-İ SİCİSTÂNÎ (Abdullah İbni Ebî Dâvûd)

Büyük hadîs âlimlerinden. “Kütüb-i Sitte” adı verilen meşhûr altı hadîs-i şerîf kitabından birinin sahibi olan Ebû Dâvûd Süleymân bin Eş’âs’ın oğludur. İsmi, Abdullah bin Süleymân bin Eş’as bin İshâk bin Beşîr bin Şeddâd bin Amr bin İmrân’dır. Künyesi Ebû Bekr bin Ebî Dâvûd’dur. “Ezdî” ve “Sicistânî” nisbetleriyle meşhûrdur. Sicistan, Basra’nın köylerinden biridir. Ezcî, Kureyş’e mensûb bir kabilenin adıdır.

İbn-i Ebî Dâvûd, 230 (m. 844) senesinde Sicistan’da doğdu. Babası Ebû Dâvûd, büyük bir hadîs âlimiydi. 10 yaşında iken ondan ilim öğrenmeye başladı. Çok zekîydi. 40 seneye yakın babası ile birlikte, bir çok âlimden ilim aldı. Horasan, Cibâl, İsfehân, Nişâbûr, İran, Basra, Bağdâd, Kûfe, Medine, Mekke, Şam, Mısır, Cezîre, Sugûrve daha birçok şehirleri dolaştı. Çok sıkıntılarla karşılaştı. İlim yolundaki sabrı, akıllara durgunluk, verecek derecedeydi. Ahmed bin Sâlih el-Mısrî, Îsâ bin Hammâd Ebû Tâhir bin Şerh, İshâk el-Kevser, Muhammed bin Eslem, Ali bin Haşrem, Seleme bin Şebîb, Muhammed bin Yahyâ, Müseyyib bin Vâdıh, Ebû Sa’îd el-Eşec ve daha pekçok âlimden hadîs-i şerîf rivâyet etti. Üçyüzbinden fazla hadîs-i şerîf ezberlemişti. Hadîs ilminde huccet (senet) oldu. İlmini, hep sâlih, doğru ve temiz kimselerden aldı. Tefsîr, hadîs, fıkıh ve diğer ilimlere âit çok bilgi elde etti. Daha sonra Bağdâd’ı vatan edindi. Orada ilim neşretti. Çok kimse onun talebesi oldu. 316 (m. 928) senesi Zilhicce ayında vefât etti.

Kendisinin ilminden çok kimseler istifâde etti. Irak bölgesinin ilimde imâmı, en büyük âlimi oldu. Kardeşi Abdurrahmân bin Ebî Hatim, Ebû Bekr bin Mücâhid, Muhammed bin Muzaffer, Dârekutnî Ebû Hafs bin Şahin, Ebû Bekr el-Verrâk, Ebû Hüseyn bin Sem’ûn, Ebû Ahmed el-Hâkim, Îsâ bin Cerrah, Muhammed bin Zünbûr, Ebû Müslim el-Kâtib ve daha birçok âlim ondan çok şeyler öğrendiler ve rivâyette bulundular.

Büyük hadîs âlimi Ebü’l-Fadl Ahmed bin Sâlih şöyle anlatıyor: “Ebû Bekr Abdullah bin Süleymân (İbn-i Ebî Dâvûd) Irak âlimlerinin imâmı, en üstünü idi. Birçok şehirleri dolaşarak ilim öğrendi. Zamanının sultânı, onun için bir minber (kürsî) tahsis etti. Ondan fazîletin ve ilminin çokluğundan dolayı huzûrunda hadîs-i şerîf öğrendi. O, 285 senesinde Hemedan’a gelmişti. Bu şehirde bulunan âlimlerin hepsi ondan yazarak ilim öğrendiler. Onun zamanında Irak’ta bulunan bütün âlimler, onu ilimde senet, vesîka kabûl ettiler. Bu husûsta onun derecesine kimse ulaşamamıştı.”

Hasen bin Muhammed el-Hilâl diyor ki, “Ebû Bekr bin Ebû Dâvûd, babası Ebû Dâvûd’dan daha çok hadîs-i şerîf ezberlemişti.”

Ali bin Muhammed bin Hasen el-Harbî de şöyle anlatıyor: “Ebû Hüseyn Ali bin Yahyâ el-Vâsıtî, 373 (m. 983) senesinde Medine câmiinde, İbn-i Ebî Davud’un kendisi için söylediği şu şiiri okudu:

“İlim ehli, bir mes’elede münâzara ettiğinde,
Biri diğerinden, onların aslını istesin.
Senin de, onun aslını ortaya koyman, sâdıkların işidir.
Aslı söylemezsen, onların yoluna girmemiş olursun.
İlimle aslı ortaya koy! Onların nasîhatlarında şüphen olmasın!

Sonra sözüne devam ederek: “Ebû Zer Abd bin Ahmed-i Hirevî’nin Mekke’den bana yazdığı mektûbunda, Ebû Hafs bin Şâhin’in şöyle anlattığını yazdı: Ebû Bekr bin Ebî Dâvûd’dan işittim. Diyordu ki, “Ben, ilim öğrenmek için Kûfe’ye gittiğimde yanımda sâdece bir dirhem vardı. Onunla 30 müd (yaklaşık 25-30 kg) bakla satın aldım. Hergün ondan bir miktarını yiyor ve Ebû Sa’îd el-Eşec’den de 1000 (bin) hadîs-i şerîf yazıyordum. Bir ay tamamlanınca, 30 000 hadîs-i şerîfi yazmıştım.”

Hadîs âlimlerinden Berkânî anlatıyor: “Ben, Ebû Kâsım bin Nûhhâs’ın huzûrunda okurken, Ebû Bekr bin Ebû Davud’un şöyle dediğini işittim: “Ben, rü’yâmda, Eshâb-ı kiramdan Ebû Hüreyre’yi (radıyallahü anh) gördüm. O sırada Sicistan’da Ebû Hüreyre’nin rivâyet ettiği hadîs-i şerîfleri tasnif ediyordum. Onun sakalı sık ve gür olup, üzerinde esmer ve kalın bir elbise vardı. Ona: “Ey Ebû Hüreyre! Seni çok seviyorum” dedim. O da bana: “Ben, dünyâda iken, hadîs-i şerîfleri öğrenip rivâyet edenlerin ilkiyim” buyurdu. Bunun üzerine ben de: “Ey Ebû

Hüreyre! Ebû Sâlih'in vasıtasıyla senden kaç kimse rivâyette bulundu?" diye sordum. O da, yüz kimsenin rivâyet ettiğini bildirdi. O sırada bir de baktım ki, onların hepsi yanımda duruyordu."

Ebû Bekr bin Şâzân diyor ki, "İbn-i Ebî Dâvûd İsfehân'a (veya Sicistan'a) gelmişti. Oradakiler ondan, kendilerine hadîs-i şerîf öğretmesini istediler. O da: "Benim yanımda bir yazılı kitap yoktur" dedi. Onlar da: "İbn-i Ebî Davud'un kitaba ne ihtiyâcı vardır?" diye hayretlerini bildirdiler. Bunun üzerine onlara dedi ki: "Bana bir yer gösteriniz. Ben de size, ezberimde bulunan 30 000 civarındaki hadîs-i şerîfi yazdırayım."

Hatîb-i Bağdadî diyor ki, "Ebû Bekr bin Ebî Dâvûd babası ile birlikte Sicistan'dan çıkıp doğu ile batı arasındaki birçok şehirleri dolaştı. Horasan, Cibâl, İsfehân, Basra, Bağdâd, Kûfe, Mekke, Medine, Şam, Cezîre, Sugûr, İran ve Mısır şehirlerinden birçoğuna uğrayıp, birçok âlimden dinleyerek ve yazarak ilim aldı. Bağdâd'ı vatan edip oraya yerleşti. Birçok ilimlerde kitaplar yazdı. Fıkıh ilminde derin âlim olup, hadîs ilminde de hafız idi. Yüzbinden çok hadîs-i şerîf ezberlemişti."

Muhammed bin Abdullah Şuhayr diyor ki, "İbn-i Ebî Dâvûd, zühd ve takvâ sahibi idi. Haram ve şüpheli işlerden çok sakınırdı. Çok ibâdet ederdi. Vefât ettiği vakit, 300 000 civarında müslüman namazını kıldı. Abdüla'lâ, Muhammed ve Ebû Muammer Ubeydullah adında üç oğlu ve beş tane de kızı vardı. Vefâtında 87 yaşındaydı. Ayrı ayrı cemâatler hâlinde, 80 kerre cenâze namazı kılındı."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Târîh-i Bağdâd cild-9, sh. 46

2) Mu'cem-ül-müellifîn cild-5, sh. 60

3) Vefeyât-ül-a'yân cild-2, sh. 405

4) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 273

5) Tezkiret-ül-huffâz cild-2, sh. 767

6) Mîzân-ül-i'tidâl cild-2, sh. 433

7) Esmâ-ül-müellifîn cild-1, sh. 444

8) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-3, sh. 307